

ROMANIA NOUA

Abonamente: 1 Luna . . . . . Lei 8
6 Luni 45
1 An 80

ORGAN DE PROPAGANDA NAȚIONALĂ

Plata anunțurilor după învoială
Redacția și Administrația
— Strada Gogol No. 39 — Chisinau —

Director: Dr. ONISIFOR GRIBU

Iese în fiecare zi de lucru
Sub conducerea unui comitet alcătuit din Români din toate țările

Prim-Redactor: Dr. ION MATEIU

Intre Rusia și România

— De vorbă c'un preot basarabean —

Parintele Andrei, ca mulți alți preoți din satele Basarabiei, era român de naștere, dar rus prin educație și cultură. Om ca la găzdeci de ani, încă voinic, se laudă cu doi fii, cari, dela Universitatea din Odesa, trecura în armata rusă, la începutul războiului, ca ofițeri de rezervă. Mai avea o fată, o fiică de rezervă în medicina la Universitatea din Chiov. Și, când mă gândesc, se putea fali, într'adevăr, care preot dintr'alte provincii românești, dispune de mijloace materiale să le dea copiilor săi o creștere atât de aleasă? Dar se putea mândri mai ales prin faptul că de curentul intelectualizării cât mai intensive a vieții, ce-a stăpânit ultimele decenii societății din imperiul Țarilor, n'a rămas străină nici preoția moldovonească din Basarabia. Mulți preoți din Basarabia își aveau copiii la Universitățile rusești.

Parintele Andrei, față de mirarea mea, cercă să-mi dea o explicație.

— Se poate că la D-roastră și în Țară să nu fie așa. Dar la noi nu se mai miră nime de asta: fetele învață liceul, trec apoi la Universitate. Vei fi auzit v'odată și D-ta de studentele ruse și de studenții ruși. Sunt cărți întregi, sunt romane despre viața și activitatea lor. Ce vrei? Putem noi sta deoparte? Un popor atât de mare, cu o țară atât de nemărginită ca a noastră, te absoarbe, te înecă, și încă nu într'un mod neplăcut.

Dupa puțină gândire adaugă: „Crede-mă pe mine, e greu să stai deoparte în mijlocul unei vieți atât de bogate, și apoi, pentru ce să și stai? E o greșală să te cultivi cu mijloacele pe cari le ai?”

— Desigur că nu e greșală! Ii răspund. „Dar cu o singură condiție: tot ce câștigi prin educație și cultură, să pui în rândul cel dintâi în slujba și folosul neamului din care faci parte. Purtați-vă copii la școli, învățați-i, dar după ce au cules roadele științei, nu-i lăsați să se împraștie între străini, ca străinii să culeagă roadele învățării lor. Ci țineți-i în slujba moldovenilor. Greșala d-voastră, păcatul ce ați făcut, nu stă în faptul că v'ați instruit copiii, ci în împrejurarea că nu i-ați pus în slujba poporului moldovan. Dacă a-ți fi făcut astfel, azi ați avea o puternică clasă intelectuală, pregătită, capabilă pentru marile vremi ce s'au abătut asupra țării. Acum, ați ști ce să faceți; orientarea v'ar fi sigură și holată.”

Era în toamna târzie a anului trecut, puțin după neazul lui Lenin și Trotzki împotriva barjuilor. Ardeau — jur împrejur — conacele boierești, se calcău prăvăliile, se distrugău fabricile, morile, chiar și căni-va preoți se svonea să fi căzut jertfa boșevicilor.

Parintele Andrei se uită la mine și zâmbi.

— Știu ce vrei să zici: Să chemăm pe România. Cred că eu că n'ar fi rău: ne-ar păzi până ce-ar trece nebunia de-aici. Dar pe nuna poate n'ar mai vrea să iese din țară.

— Și știința ta, n'i vrea una ca asta?

— Cum să-ți spun? Ar fi multe încluceri. Noi ne-am obișnuit așa. Spuneai că nu ne ținem copiii învățați acasă, prin satele și târgurile noastre. Dar ce să facă ei aici? Ei au pregătiri mai înalte.

Ce să facă între săteni? Și ce-ar face în cadrele unei vieți atât de strâmte cum pot fi acele ale unui popor mic și ale unei țări mici? Căci și cu Basarabia România tot mică va rămânea. Pe urmă noi preoții avem atâtea legături cu Rusia.”

Am încercat să-i arăt că intelectualii Basarabiei ar fi putut avea destul teren de activitate puunându-se exclusiv în slujba neamului lor. Ar fi intrat în conștiința poporului, și ar fi avut, în orice împrejurări, un punct de razim. Am încercat să-i arăt că nu mai acesta poate fi rolul păturii culte: să încredțeze și să conducă neamul din care au eșit. Altfel se pierd în cosmopolitismul nerodnic sau chiar păgubitor poporului ce i-au născut. Am încercat să-i arăt că nu-i chiar așa de urât neamul românesc.

— Știu, știu, imi raspunde parintele Andrei. Am citit și eu. Dar dela 14 milioane, până la 160 vrei recunoaște și d-ta că este o distanță.”

A doua zi mă abăt iar pe la Sf. Sa. Era schimbăt cu totul în tuncet și zarobit.

— Inchipieți, imi zise el, azi noapte mi-au spart gramurul și i-au desolat. Mi-au furat și boii și caii.”

— Bunde do boșevici, desigur.

— Ce boșevici? Țaranii din sat.

Enoriași de-ai mei. Mă temeau eu de una ca asta, dar tot nu m'a-și fi așteptat. Vezi în ce mediu prelinzi d-ta să ne aducem copiii învățați? Eu păstoresc aici de trei zeci de ani, și pot să spun azi că fără nici un folos.

— Ai păstorit de formă, parinte, dar nu te-ai pogorât în sufletul lor. Le-ai fost străin ca și boerul. La noi de-așa ceva nu s'ar putea teme nici un preot. Acum să-mi spui Sf. Ta, ce folos ai de toată Rusia mare, și de tot neamul rusesc cel de atâtea milioane, dacă la o cumpănă a vieții, nu-ți poate lutinde nici un sprijin, iar adorarea acestui străin și-a schimbăt în dușmani chiar pe aceia cari singuri puteau să-ți fie sprijin la o cumpănă a vieții ca cea de acum.

— Eu nu ador decât pe Dumnezeu, imi zise Sf. Sa tulburat.

— Ei bine dar, să nu-i zicem adorare. Să-i zicem numai interes. Sf-ta mi-ai înșirat c'ou extraordinară minuțiozitate tot ce s'a petrecut dela izbucnirea revoluției rusești până azi. Te interesează, deci, mersul revoluției și întreg sbuciumul societății ruse, în mijlocul revoluției. Și desigur te-ai interesat de viața statului rus și înainte de războiu.

— Nezmintit, dacă-i țara mea!

— Și te-ai interesat și de literatura și știința rusească. Ți-am vazut biblioteca. Ai citit regulat ziare rusești.

— Așa este și nu mă rușinez, e o literatură bogată.

— Nici nu spun că trebuie să te rușinezi Sf-ta. Am citit-o și eu.

— Și spunea că nu știi rusește!”, mă intrerupse el deodată, c'o vadită bucurie.

— De sigur că nu știu. Dar am citit operele scriitorilor ruși traduse într'alte limbi. Și chiar de aceea cred că putem să vorbim amândoi despre romanul „In slujba adevărată”.

— „Viața și activitatea unui preot rus în parohia sa”, zise el.

— Ce crezi parinte, dacă preotul acela ar fi trăit și păstorit aici și acum, în locul Sf-tale, i-ar

fi furat parohienii grăul și boii? Parintele Andrei nu răspunde, dar se uită cu ciudă printre genele stufoase.

— Iată pentru ce ziceam că preocuparea exclusivă de viața marelui împărații și a marelui popor rus, nu ți-a dat răgaz să te ocupi, să te interesezi și de parohienii Sf. Tale, și ei ți-au rămas străini, și Sf. Ta le-ai rămas străin. Și aici e vina și păcatul, și aici e și primejdia. Că'n vreme de necaz, — că să nu mai pomensec alte legături pe care, dacă nu le ai cu neamul tău, nu ești decât un destărtat într'o țară ori cât de mare ar fi ea — în vreme de necaz nu străinuul va sări să te apere, ci tot sângele tău, dacă-i rămas și tu sângele lui.

Parintele Andrei tăcea mereu. Era tot mănos. Într'un târziu zise:

— D-ta ești tânăr încă și cu tinerii greu ne înțelegem noi bătrânii. Am avut un schimb de vorbe și cu băiatul meu cel mai mare, care urmează dreptărilor. A fost-acasă înainte eu vro' două săptămâni. Stă la Chisinau și el prin comitetul soldaților. Știu eu ce va mai fi în urmă. În orice caz noi bătrânii puțin mai avem de trăit.

Toată povara voi o luați în spate, tinerii. Căci să nu credeți că după ideile noastre o să aduceți răul între Români. Greșită și lipsă mari vezi a ceea ce v'aduce. Căci ce o să va face o împerețire. I-am spus și lui Matei feciorului, dar el mi-a răspuns atât: „Viața stă în luptă, tată.” Frumos răspuns și vrednic de un tânăr.

De atunci nu l'am mai văzut pe bătrân.

Dar cât n'aș da să-l cunosc pe feciorul său, pe Matei.

În studentimea dintre Prut și Nistru residă desigur o mare energie, o mare forță morală, care absorbind cultura noastră națională, va deveni un factor însemnat în regenerarea neamului românesc.

I. Agărbiceanu

Un suflet înțelegător

Presă cinstită, presa pătrunsă de greutatea răspunderii ce o are pentru fiecare șir pe care-l pune sub ochii cititorului, presă — apostolat, a fost și va rămânea întotdeauna unul din factorii de capetenie ai fructificării, întremării și primirii vieții sufletetești a popoarelor.

Hrana zilnică pe care o da o astfel de presă, adăucind rădăcinile conștiinței naționale, întărește încrederea în puterile proprii, înalță demnitatea și sporește mândria națională.

Și unde poate fi azi mai mare nevoie de o astfel de hrană a zilnică decât în sufletul ogor sufletesc al Basarabiei?..

D-l inginer Tiberiu Eremie, vechiu sprijinitor al atator întreprinderi și instituții de interes național, a luptez nevoia acestei hrane pentru luminatorii satelor basarabene și a abonat pentru 20 de învățatori, pe câte o jumătate de an: „Neamul Românesc”.

Iată o faptă care întrece orice artă de oratorie înaltă.

Dobanda celor 400 lei jertfiiți de al Eremie pentru luminarea și întărirea conștiinței naționale se va capitaliza zi de zi mărind capitalul energiei naționale, de care avem atâtea trebuința dincoace de Prut.

Dea D-zeu ca fapta d-lui inginer Eremie să aște cât mai mulți imitatori.

A. B.

Știri din Austro-Ungaria

— După zările de acolo —

Mult graitoare e definiția pe care foaia lui Tisza o da desbaterilor pentru legea electorală: „Pușini deputați în cameră și multe pușii așezate în piramidă în fața camerei.”

Literatura ungurească și Români. — „Cel mai de seamă poet ardelean.” — cum îl numeste Ujsag — Emil Isac, va traduce în românește operele „genialilor” Arany și Petöfi. Prin această se va face apropierea sufletescă umărită și neastă, de sute de ani, între Unguri și Români.

Lupta dela Piave în Camera Ungară. — Ministrul prezident „Wekerle” a fost silit de Camera să se explice asupra catastrofei de pe frontul italian. Marturisează însuși că înarmarea a pierdut în 6 zile cât a jinit luptele 16-20 Iunie, 100 de mii de oameni. Dar cel puțin am împiedecat pe Italiani să transporte trupe pe frontul al-pusan — se mângăie D-nul Wekerle.

În 26 Iunie s'a desbătut procesul lui Zaharia Bolbocea din Beghinac, care a fost acuzat cu „stărpire de ungurici”. A fost condamnat la 3 ani de temniță grea pentru că a dat pe mâna unei patruli române pe un ungur din acel sat.

La discuția Camerii asupra indemnității D-l Ștefan Cioc Pop a votat contra. A anunțat că atunci când va fi în discuție, mi-i desparte deaia în puterile noastre. A anunțat înaintarea lui Tisza și Wekerle că vor aduce o lege pentru trădătorii, mai bine ar aplica-o furnizorilor din armată, din vina cărora au degerat soldații în Carpați, și împotriva proprietarilor cari și-a nutrit secerătorii cu hoituri de animale.

Greva mecanicilor. — În seșinta din 20 Iunie însuși Karolyi a raportat despre greva care a izbucnit în Budapesta.

În 15 Iunie mecanicii din atelierele căilor ferate au cerut ridicarea lefurilor, și fiindcă cererea nu lea fost implinită s'au pus în greva.

Iar când jandarmaria a început a împușca în grămadă, au început lucrul și muncitorii altor fabrici. Numărul greviștilor s'a ridicat repede la 60.000.

Ujsag reproduce cu litere cât pumnul — acum o lună — declarația lui Bonar Law, în care spune că, dacă Germania nu vor putea atinge nici

unul din cele 3 obiective propuse: ocuparea Parisului, a porturilor de lângă canal și separarea forțelor franco-englze „cu toate biruințele lor pierde războiul”.

Acum o lună foile ungurești vorbeau despre „cele mai mari lupte ale războiului italian” cu subtitluri ca acestea: „Pierderile îngrozitoare ale inamicului”. „Întăririle italiene nu se pot ține în nici o parte a frontului”.

Tribunalul din Cluj a condamnat la zece ani de temniță grea pe Eugen Munteanu, fost voluntar ardelean în armata română. În luptele din Dobrogea a căzut prizonier dar la 1 Martie 1918 a fost desoperit și pre-dat autorităților ungare.

Gazetele anunță pentru 15 Iulie începerea la Cluj a celui dintâi curs de vară pentru creșterea învățătorilor „patrioți” de care au nevoie pentru cele o mie de școli de stat ce vor să le înființeze la granița României pentru a contrabalansa tendințele irendentiste ale Românilor”. Cursul acesta — „celelalte vor urma” — va avea 400 ascultători și va fi condus în afară de profesori de școli normale și de profesori universitari. Școlile naționale vor fi înlocuite cu cele de stat ungurești în 10 județe din 18 câte are Ardealul.

Ministrul de externe al Austro-Ungariei a dat un reprezentanților muncitorilor următoarea declarație:

„Punctul nostru de vedere privitor la pace nu s'a schimbăt. Purtați un război de apărare. E departe de noi gândul de-a lungi războiului chiar și eu o zi numai pentru cuceriri. Dușmanii noștri nu arată nici-o aplicare penitrii pace.”

Dacă muncitorimea va fi și mai departe demnă de eroizmul armatei noastre în curând vom ajunge la o pace onorabilă și trainică.

Chestiunea slavilor de sud. — După înștiințările gazetelor ungurești, care se ocupă foarte mult cu această problemă, Ungaria vrea să încorporeze definitiv la teritoriile sale Bosnia, Herțegovina și Dalmatia. După presa ungurească chestiunea această stă în strânsă legătură cu chestiunea polonă: dacă-i va reuși Austriei să răluasea noi teritorii locuite de Poloni se va arăta mai binevoitoare naștințelor legitime ale ungarilor.

Procesul doamnelor noastre din Brasov

Răspândita gazeta din capitala Ungariei „Az Est” scrie textual în numărul ei din 1 August următoarele:

„În 8 August se va începe la Curtea Marțială din Cluj desbaterul marelui proces criminal, în care va figura cea mai mare parte a intelectualilor brașoveni. Se va desbata procesul membrilor dela Crucea Roșie din Brasov pentru crimă săvârșită împotriva puterii de stat. Vor ajunge pe banca acuzărilor cele mai așese doamne și domnișoare, pentru că au sprijinit activitatea crucii roșii române alocuțită sub prezidenția D-nei Marii Băulescu îndată după invazia românească.

Dupa cum scrie Gazeta Transilvaniei, care a apărut în timpul ocupației D-nei Maria Băulescu, prezidenta „Societății Femeilor Române, din Brasov a chemat în 8 Septembrie pe toate doamnelor și domnișoarele de naționalitate română la o adunare. La seșinta de constituire ce s'a ținut în internatul românesc din Str. Catalina D-na Băulescu a anunțat cu mare însuflețire ca a sosit în sfârșit timpul de mull asloptat, când înimile tuturor Românilor bat împreună, când au sosit soldații români pe care trebuie să-i ajule fiecare Româncă. Cu ochii îndăcrâmați de însuflețire D-na Băulescu i-a chemat pe toți cei de față să sară în ajutorul Românilor. La aceasta s'a spus categoric că vor întemeia Societatea Crucii roșii române din Brasov și aceasta o vor încorpora în organizația societăților Crucii roșii din România.

Au fost aduse înaintea Curții marțiale, în afară de prezidența d-na Băulescu, d-na Maria Dușoiu, soția comerciantului Nicolae Dușoiu, și cele

doi fice ale sale: Stela și Margareta, d-nul și d-na Puscaru (advocat), d-na Mariona De Moga, d-gara Lia Dima, studentă la medicină, d-na Doza Ungaric, fostă soție a avocatului Gustav Venter, doamna Bredicaru, soția directorului băncii „Albina”, d-na Dr. Dan și d-na Maria Maximilian, soția preotului ortodox din Brasov.

Doamnelor acestea sunt acuzate că au primit de pe balustrada casei d-nei Benția din Str. Clăustrului No. 7 cum a intrat armata română, că la sosirea ei au împodobit casa cu flori, au aruncat spre soldații români flori, i-au îngrijit în spitale și au făcut colecțe pentru ranii.

Acuzatele care sunt internate în închisoria (Pécs), resping acuzăția ce li se aduce și afirmă că ele n'au făcut, decât o operă de caritate când au îngrijit bolnavii. Marțorii însă susțin că Doamnelor dela Crucea roșie au fost într'o prietenie foarte intimă cu ofițerii români care au intrat în Brasov.

Pentru desbateri au fost citați din Brasov cincizeci de martori între cari d-nul Dr F. Herfurth vicarul episcopii, abatele Iosif Meisels mai mulți avocați și medici, cei mai însen-nați locuitori ai orașului.

Nota: Toate sublinierile sunt ale gazetei „Az Est”.

Reprezentantul Austriei la Moscova

Guvernul austriac și-a numit un reprezentant diplomatic pe lângă sfatul comisarilor diplomați în persoana baronului Otto von Franz. Se pare că noul diplomat va lua înțelegere cu Berlinul înainte de plecare.

Cuvântarea Archimandritului DIGNISIE după numirea sa de arhierou cu titlul de Ismail

Înalt Preasfințitul Mitropoliti și Preasfințitul Episcopi!

Judecările lui Dumnezeu sunt neajunse de mintile omenești. Dela începutul lumii, în biserică veche, până și în timpurile de față, Dumnezeu, care îngrijește totdeauna de popoare și luna lor stare și credință, la vremuri orânduite, când poporul sa abătea dela adevărata credință la rătăcire, le ridică oameni luminați prin duhul, care li întoreea pe dașii la calea adevăratului. Astfel când poporul lui Israel se abătea dela credința adevărată, sau cădea în mâinile vrăjmașilor, El, la veniri, le ridică judecatori și prooroci, care li întoreea dela rătăcirea la adevăr, precum de pildă a fost și proorocul Isaia, în urechile caruia a răsunat glasul cel dumnezeesc, care l'a chemat pro el, ca să meargă și să întorească pe norod dela rătăcirea sa, zicându-i: „Trebuie voi timeteți și cine va merge la poporul acesta?”

Acel dumnezeesc glas a răsunat și în urechile mele prin hotărârea preasfântului Sinod întărit de Majestatea Sa Regele, cărora le aduc, din inimă mulțămirile mele.

Și ce pot să răspund eu puțin cărturarului la acel dumnezeesc glas fără numai cuvintele aceluiaș prooroc, care a zis: „Iată eu trimete-mă!” Și ce a putut să mă facă pe mine, că să-mi dau inima mea la această sfântă chemare? Fîind din mica copilărie crescut în supunere, ascultare și lapădure de voia mea, nu am putut altfel să fac, fără numai să ascult și să primesc acea chemare: „Iată eu! Trimeteți-mă!” Aceasta neajudecând și negândind deloc la greutatea sarcinii ce primesc.

M'a învățat pe mine și pilda acestui sfânt prooroc, care la dumnezeesc glas, care li chema și-l trimetea pro el la norod, n'a socotit de curvintă, ca să arate vro-o încoada: oare unde li trimete și că ce greutăți poate să îndure primind acea misiune?

Încă și fericiiții apostoli Petru și Andrei și ceilalți doi frați la chemarea Domnului de a urma lui zicându-le: „Veniți după mine și va voi face pre voi vanatori de oameni” nu au gândit în mintea lor și nu au judecat: oare unde ne duce și unde ne chiamă acest străin? și: cum va fi: grea sau ușoară vămarea acea, la care el ne trimete? Dar fără nice o gândire lapădă mrejele, lapădă luntrea și pe fatal lor și merg după el.

Grea este sarcina arhieriei, dar dacă luăm aminte la cuvintele rugăcunii măntuitorului din grădina Getsemani cătră parintele său, care zice:

„Eu pentru această mă rog, nu pentru lumina mă rog, ci pentru aceștia, cari iai dat mie, ca să văa precum și noi” acestea cuvinte dau multă nădejde pentru următorii sfîinților apostoli, pentru că stia Atotvăzătorul toate grelele împrejurări și luptele ce vor duce următorii Lui, cari vor sta în fruntea luntrei Lui. Cu acestea cuvinte ne da nouă să înțelegem, că în luptele noastre nu vom fi lăsați singuri, fără de ajutorul Lui.

Aceștia înălțându-le eu aminte, fără de nici o judecăt și fără de nici o încoada, înam hotărât a urma glasului, care m'a chemat. Iusă de curvintă este a fi știut, că eu nu am studiat nici un fel de învățături și nu am nici o pregătire de a ocupa această sfântă și grea treaptă, ceci născut fiind din parinți țărani, din mica copilărie am intrat în mănăstire, unde am petrecut 35 de ani purtând felurite ascultări ca: dascal, econom, eacior și pe urmă stareț al mănăstirii fără vreme, ce mi pătusea afară de ascultările, ce le purtam, o folosesc spre citirea cărților, ce Jun sta înainte. Așa, că de aceasta treaptă eu mă cunoșc pre sine-mi cu totul nepregătit.

Acum dar în ajutor acelei zile mari când prin punerea mînilor pe S. Voastre sa va pogori Duhul cel sfânt, carele va arde și va curăți, toate neajunsurile mele și va plini acelea, cari lipsesc la mine, ce pot eu cere dela P. S. Voastre? Nu îndrăznesc a cere aceea, ce a cerut Elisei dela Ili, ci ceva mai puțin: Faceți prin rugăcimea P. S. Voastre, ce Duhul cel preasfânt, ce este intru P. S. Voastre, să fie și intru mine nevrednicul.

